

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε με συντομία το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. ΟΥΛΕΝ
- β. Ομάδα των «Ιαπόνων»
- γ. Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων

(Μονάδες 12)

ΘΕΜΑ Α2

Να κατατάξετε με τη σωστή χρονολογική σειρά τα παρακάτω ιστορικά γεγονότα, ξεκινώντας από το παλαιότερο.

- α. Ίδρυση Σ.Ε.Κ.Ε.
- β. Υπογραφή συμφωνίας των Αθηνών
- γ. Άσκοπη και δαπανηρή επιστράτευση
- δ. Ίδρυση Υπουργείου Περιθάλψεως
- ε. Ίδρυση κόμματος Φιλελευθέρων
- στ. Άνοδος βασιλιά Κωνσταντίνου στο θρόνο
- ζ. Κίνημα στο Γουδί
- η. Ίδρυση Τράπεζας της Ελλάδος
- θ. Υπογραφή Συνθήκης Νεϊγύ
- ι. Επίσημη ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα

(Μονάδες 10)

ΘΕΜΑ Β1

Τι γνωρίζετε για τις εκλογές της 8^{ης} Αυγούστου 1910;

(Μονάδες 14)

ΘΕΜΑ Β2

Ποιες ήταν οι πολιτικές εξελίξεις αναφορικά με το Κρητικό ζήτημα από τα τέλη του 1911 έως το Φεβρουάριο του 1913;

(Μονάδες 14)

ΟΜΑΔΑ Β΄

Γ1.

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες του παραθέματος που ακολουθεί, να αναφερθείτε στα πρώτα βήματα του ελληνικού σιδηροδρόμου (μέχρι τη δεκαετία του 1880) καθώς και στους λόγους που περιόριζαν το ενδιαφέρον για επενδύσεις στο σιδηροδρομικό δίκτυο στη χώρα μας.

Οι πρώτες ράγες στην ιστορία του ελληνικού κράτους -με σκοπό τη μεταφορά αγαθών και επιβατών- στρώθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1850. Ήταν μια περίοδος με έντονη αναταραχή σε πολιτικό, εθνικό, κοινωνικό και βιομηχανικό επίπεδο. Τα τρένα σφύριζαν πολύ πριν την εποχή του Χαρίλαου Τρικούπη όμως σε αυτόν οφείλεται το όραμα και η προσπάθεια να αποκτήσει η χώρα ένα πλήρες σιδηροδρομικό δίκτυο. Σύμφωνα με τον οραματιστή πρωθυπουργό, οι πολεμικές κινητοποιήσεις της χώρας καθιστούσαν επιτακτικότερη την ανάγκη κατασκευής γραμμών οι οποίες θα εξασφάλιζαν την ταχύτερη μεταφορά στρατευμάτων και εφοδίων χωρίς την παρέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων, που σε περιπτώσεις «διαφωνίας» απέκλειαν τη λιμάνια της χώρας. Επιπλέον, η οικονομική διάσταση δεν θα μπορούσε να μην αποτελεί βασικό κριτήριο αν αναλογιστεί κανείς ότι μέχρι την κατασκευή του δικτύου, η μεταφορά αλεύρων από τη Λιβαδιά στην Αθήνα στοίχιζε περισσότερο από ότι η, μέσω θαλάσσης, μεταφορά τους από το εξωτερικό. Η απουσία οδικών μεταφορών -το αυτοκίνητο δεν είχε εφευρεθεί ακόμα- σήμαινε ότι ο σιδηρόδρομος ήταν το μόνο γρήγορο, μαζικό και κυρίως αξιόπιστο μέσο μεταφοράς. [...]

Η αρχική πρόταση για κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής στην Ελλάδα έγινε από τον Γάλλο Φραγκίσκο Φεράλδη στις αρχές του 1835 και αφορούσε στη σύνδεση της Αθήνας με τον Πειραιά. Το καλοκαίρι του ίδιου χρόνου είχε ολοκληρωθεί η κατασκευή της οδού Πειραιώς, που ήταν ο μόνος δρόμος που συνέδεε την πρωτεύουσα με το λιμάνι και η πλειονότητα των μεταφορών πραγματοποιούνταν με τη βοήθεια ζώων. Όμως, ο σιδηρόδρομος δεν θα έμπαινε σε τροχιά κατασκευής για πολλά χρόνια ακόμα και μόλις το 1855 η κυβέρνηση του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου εισήγαγε στη Βουλή νομοσχέδιο για την κατασκευή της συγκεκριμένης γραμμής. Χρειάστηκαν άλλα 14 χρόνια για να παραδοθούν -το 1869- στην κυκλοφορία τα πρώτα 8,5 χλμ που είχαν ως αφετηρία στο Θησείο. Την ίδια εποχή σε άλλες χώρες όπου ο σιδηρόδρομος αποτελούσε επιλογή προόδου και μοχλό οικονομικής ανάπτυξης, κατασκευάζονταν μέχρι και 17 χλμ. γραμμής κατά μέσον όρο ημερησίως.

Η κατασκευή τού αστικού σιδηροδρομικού δικτύου φαίνεται ότι άνοιξε το δρόμο για πολλά σχέδια. Το όραμα της περιόδου ήταν να συμπεριληφθεί η χώρα στο «Ταχυδρομείο των Ινδιών», την σιδηροδρομική-ατμοπλοϊκή διαδρομή του διεθνούς εμπορίου μεταξύ των δυτικοευρωπαϊκών χωρών, της Μέσης Ανατολής και της Νοτιοανατολικής Ασίας. Ορισμένες από τις προτάσεις θα καταλήξουν στην υπογραφή συμβάσεων με το Ελληνικό Δημόσιο ή ακόμα και στην έναρξη εργασιών, όμως επί 13 χρόνια όμως δεν θα κατασκευασθεί ούτε ένα χιλιόμετρο γραμμής. [...]

Ιστορία των ελληνικών σιδηροδρόμων, περιοδικό ΓΚ (Μονάδες 25)

Δ1. Αξιοποιώντας το παρακάτω παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στην πολιτική στάση των προσφύγων από το 1922 έως και το 1933.

Η πολιτική συμπεριφορά των προσφύγων στην Ελλάδα του μεσοπολέμου

Με αφετηρία την πολιτική διάσταση, την εισαγωγή δηλαδή των προσφύγων στο κυρίαρχο πολιτικό δίπολο της περιόδου ανάμεσα σε βενιζελικούς και αντιβενιζελικούς, το προσφυγικό πρόβλημα απέκτησε σύντομα οικονομικές και πολιτισμικές προεκτάσεις. Όσα χάριζαν πρόσφυγες και γηγενείς σε πολιτικό επίπεδο, όπως θα δούμε στη συνέχεια, αποτυπώθηκαν τόσο στις μεταξύ

τους σχέσεις στους χώρους εργασίας, όσο και σε επίπεδο καθημερινότητας. [...]

Δεν ήταν όμως μόνο οι προστριβές στους χώρους εργασίας που καθιστούσαν δύσκολη τη συμβίωση. Πρόσφυγες και γηγενείς δεν αποτελούσαν συμπαγείς πολιτισμικά ομάδες, καθώς στο εσωτερικό τους υπήρχαν πολλές και σημαντικές διαφοροποιήσεις. Όμως τα αντικρουόμενα συμφέροντα και ιδιαίτερα η πολιτική πόλωση ανάμεσα σε βενιζελικούς πρόσφυγες και αντιβενιζελικούς γηγενείς, ομαδοποίησαν τις διαφοροποιήσεις αυτές εντάσσοντάς τις κάτω από τις έννοιες-ομπρέλα: πρόσφυγες και γηγενείς. Έτσι, λοιπόν, η ανάδειξη της πολιτισμικής ετερότητας των προσφύγων, ως παράγοντα αντιπαράθεσης, υπήρξε αποτέλεσμα της πολιτικοποίησης των πολιτισμικών τους χαρακτηριστικών, συνέπεια της ταύτισής τους με το βενιζελικό χώρο, και της κοινωνικής-οικονομικής περιθωριοποίησής τους. Ο δημόσιος λόγος των αντιβενιζελικών (στη πλειοψηφία τους γηγενών) συνέδεε τα «ανατολίτικα» στοιχεία του προσφυγικού πολιτισμικού υποστρώματος, με την πολιτική τους συμπεριφορά: οι πρόσφυγες είχαν μετατραπεί σε υποχείρια του Βενιζέλου διότι δεν έφεραν κοινοβουλευτική πολιτική κουλτούρα στις «σκλαβωμένες» πόλεις και χωριά της Μ. Ασίας. [...]

Η εγκατάσταση χιλιάδων φανατικά βενιζελικών προσφύγων στην Αθήνα, αμφισβητούσε άμεσα την πολιτική κυριαρχία των αντιβενιζελικών, στην πλειοψηφία τους, γηγενών της πόλης. Οι ευθύνες που έφερε το Λαϊκό Κόμμα και ο βασιλιάς για τον ξεριζωμό των ελληνικών πληθυσμών της Μ. Ασίας, είχαν ως αποτέλεσμα την απόλυτη ταύτιση των προσφύγων με το πρόσωπο του Ελευθερίου Βενιζέλου και το βενιζελικό πολιτικό χώρο. Τα εκλογικά ποσοστά που συγκέντρωσε στις προσφυγικές συνοικίες η βενιζελική παράταξη στις εκλογές του 1928 ήταν συντριπτικά για τους υποψηφίους του αντιβενιζελικού χώρου: 98,5% στην Καισαριανή, 98,1% στη Ν. Ιωνία, 98% στη Ν. Κοκκινιά, 97,4% στο Βύρωνα, όταν στην περιοχή πρωτεύουσας συγκέντρωσε το 63,7%.

Σύσσωμοι οι βουλευτές του Λαϊκού Κόμματος και ο αντιβενιζελικός Τύπος κατηγορούσαν τον Ελευθέριο Βενιζέλο για το καθεστώς συνδιαλλαγής που είχε επιβάλει. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, οι βενιζελικοί «εξαγόραζαν» την προσφυγική ψήφο παραχωρώντας περιουσίες, σε πολλές περιπτώσεις γηγενών, μέσω αναγκαστικών απαλλοτριώσεων σε πρόσφυγες. Η χρησιμοποίηση της προσφυγικής ψήφου από το βενιζελικό στρατόπεδο, στιγματίστηκε από τους πολιτικούς του αντιπάλους ως εκλογικό πραξικόπημα. Σε άρθρο του ο βουλευτής Αθηνών του Λαϊκού κόμματος Κων/νος Δεμερτζής, κατηγορούσε προσωπικά τον Ελευθέριο Βενιζέλο ότι μέσω της προσφυγικής ψήφου επιδίωκε την αλλοίωση του πολιτικού φρονήματος στην πρωτεύουσα με «την εγκαθίδρυση της προσφυγικής δικτατορίας, μεθ' όλων των ολεθρίων συνεπειών της ένεκα του μίσους και της διακρίσεως, ήτις αυτομάτως προκαλείται οσάκις η μια μερίς της χώρας δεν σέβεται τα ιστορικά και αναμφισβήτητα δικαιώματα της ετέρας».

Η αντίληψη πάνω στην οποία επιχειρήθηκε η αμφισβήτηση της προσφυγικής ψήφου, βασιζόνταν στην άποψη ότι οι πρόσφυγες στερούνταν «πολιτικής αγωγής» λόγω του μακρόχρονου «ξενικού ζυγού» κάτω από τον οποίο ζούσαν στα μικρασιατικά παράλια. Από τη στιγμή λοιπόν που οι πρόσφυγες, προερχόμενοι από διαφορετικού τύπου κοινωνίες, δεν έφεραν την πολιτική κουλτούρα της κοινοβουλευτικής βασιλευόμενης ή μη δημοκρατίας, δεν μπορούσαν να καθορίζουν τις τύχες των πολιτών της χώρας. Η λογική αυτή έφτασε μέχρι του σημείου της ευθείας αμφισβήτησης του δικαιώματος των προσφύγων να εκλέγονται, αλλά ακόμη και να ψηφίζουν.

Η πολιτική συμπεριφορά των προσφύγων υπήρξε ένα τεράστιο πρόβλημα για το Λαϊκό Κόμμα. Το πρόβλημα αυτό λύθηκε, όταν το 1933 κατάφεραν οι Λαϊκοί να κερδίσουν τις εκλογές. Ένα από τα πρώτα μέτρα που προώθησε η κυβέρνηση Τσαλδάρη, ήταν η απόσπαση των προσφυγικών συνοικιών από το Δήμο Αθηναίων και μετατροπή τους σε αυτόνομους δήμους. Η τακτική του «εκλογικού μαγειρέματος» υπονόμωσε την προσφυγική ψήφο στις μεγάλες πόλεις της χώρας. Για παράδειγμα, οι προσφυγικές συνοικίες της Αθήνας και του Πειραιά αποσπάστηκαν από τους δύο μεγάλους δήμους και εντάχθηκαν στο Νομό Αττικοβοιωτίας όπου διακυβευόνταν μόλις τρεις κοινοβουλευτικές έδρες σε σχέση με τις 31 σε Αθήνα και Πειραιά.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1930, η πολιτική συμπεριφορά των προσφύγων παρουσίασε ένα διαφορετικό πολιτικό κίνδυνο. Η υπογραφή του Ελληνοτουρκικού Συμφώνου από τον Ελευθέριο Βενιζέλο το 1930 –το οποίο ουσιαστικά υποτιμούσε τις περιουσίες των χριστιανών που εγκατέλειψαν τη Μ. Ασία σε σχέση με αυτές των μουσουλμάνων που αναχώρησαν από την Ελλάδα

κατά την ανταλλαγή των πληθυσμών– και η οικονομική κρίση που οδήγησε στην πτώχευση του 1932 –την οποία χρεώθηκε πολιτικά ο πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος– είχαν ως αποτέλεσμα την αποστασιοποίηση ενός σημαντικού τμήματος του προσφυγικού στοιχείου από το βενιζελικό πολιτικό χώρο. Οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης στις πολυπληθείς φτωχές προσφυγικές συνοικίες, η αποτυχία των πελατειακού τύπου σχέσεων που είχαν αναπτύξει οι πρόσφυγες με το Κόμμα των Φιλελευθέρων με στόχο την ικανοποίηση βασικών προβλημάτων τους (στέγαση, επαγγελματική αποκατάσταση, αποζημιώσεις) και η δραστηριοποίηση του Κομμουνιστικού Κόμματος στις συνοικίες, οδήγησαν στην εκλογική και πολιτική ενδυνάμωση του ΚΚΕ. Πλέον οι πρόσφυγες δεν αποτελούσαν απειλή μόνο για τους οπαδούς του Λαϊκού Κόμματος και του βασιλιά, αλλά για το σύνολο του αστικού πολιτικού συστήματος.

Του Μενέλαου Χαραλαμπίδη, από την εφημερίδα ο "Δρόμος της Αριστεράς"

(Μονάδες 25)

ΝΑ ΕΧΕΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!